

**CUMHURİYETİN 100 YILI BOYUNCA
TÜRKİYE'NİN DEPREM SORUNU VE
DEPREM MÜHENDİSLİĞİNİN GELİŞİMİ**

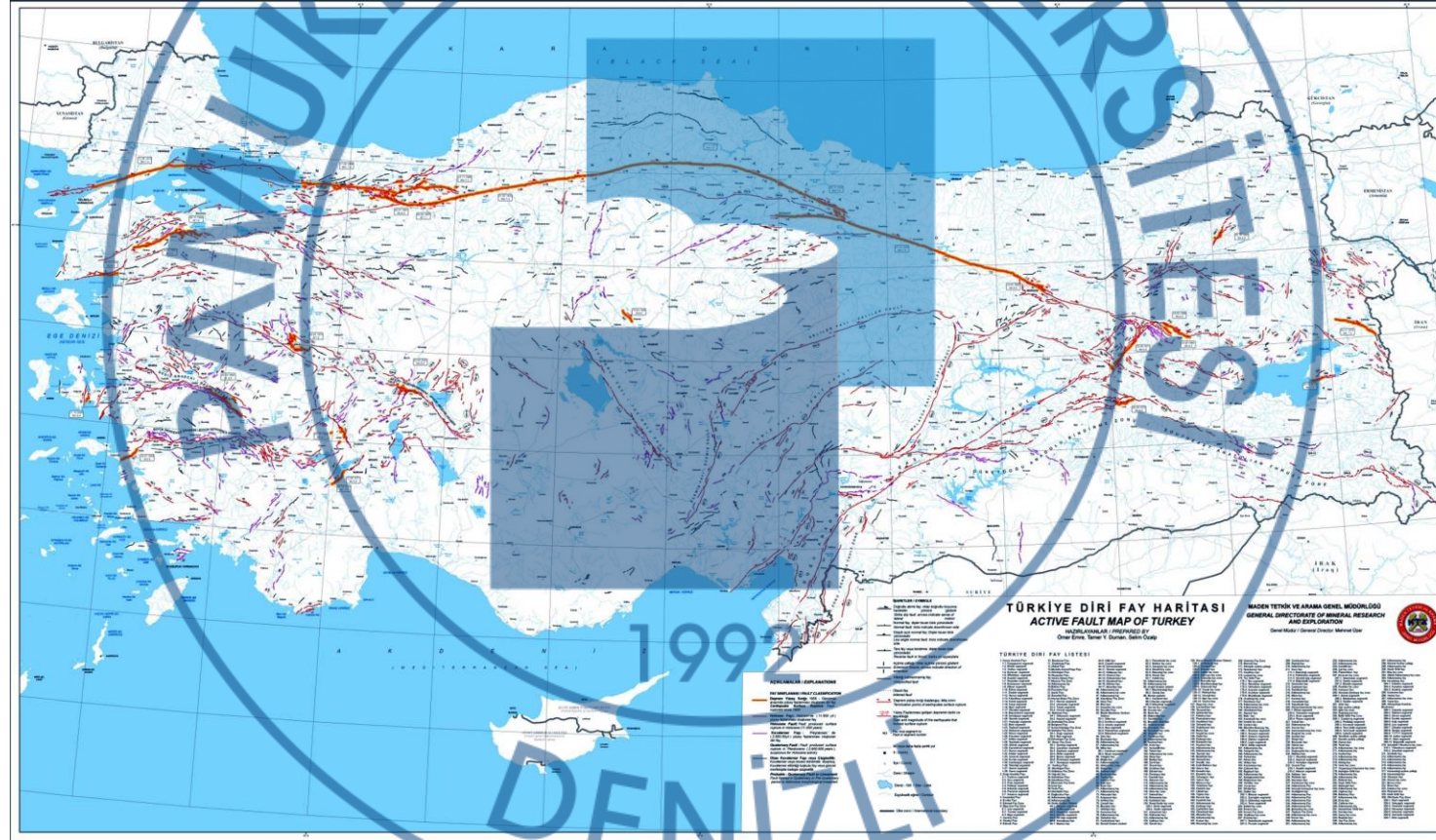
Prof.Dr. Mehmet Nuray Aydınoglu

*Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü
Deprem Mühendisliği Anabilim Dalı emekli öğretim üyesi*

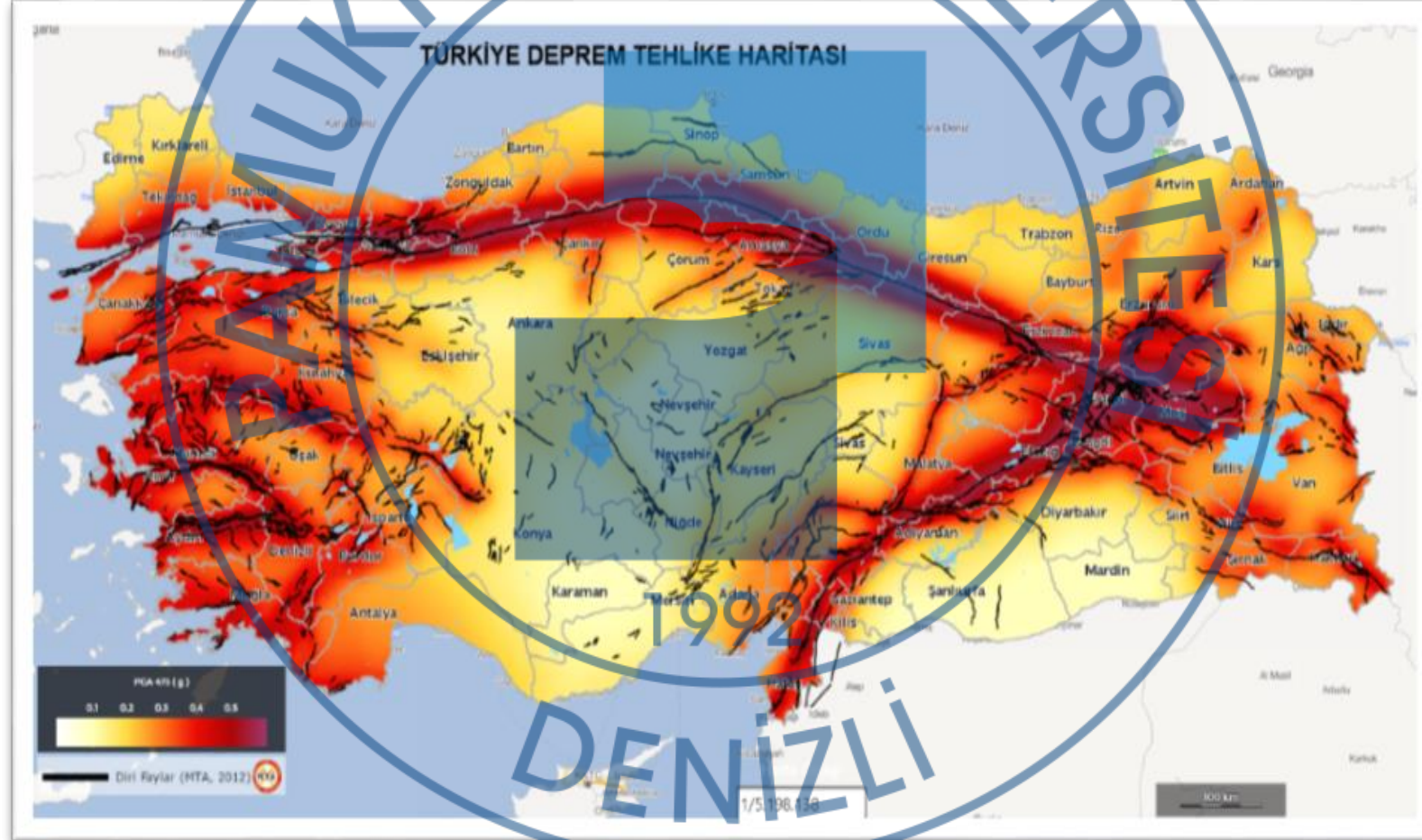
1992

DENİZLİ

TÜRKİYE'NİN DEPREM GERÇEĞİ

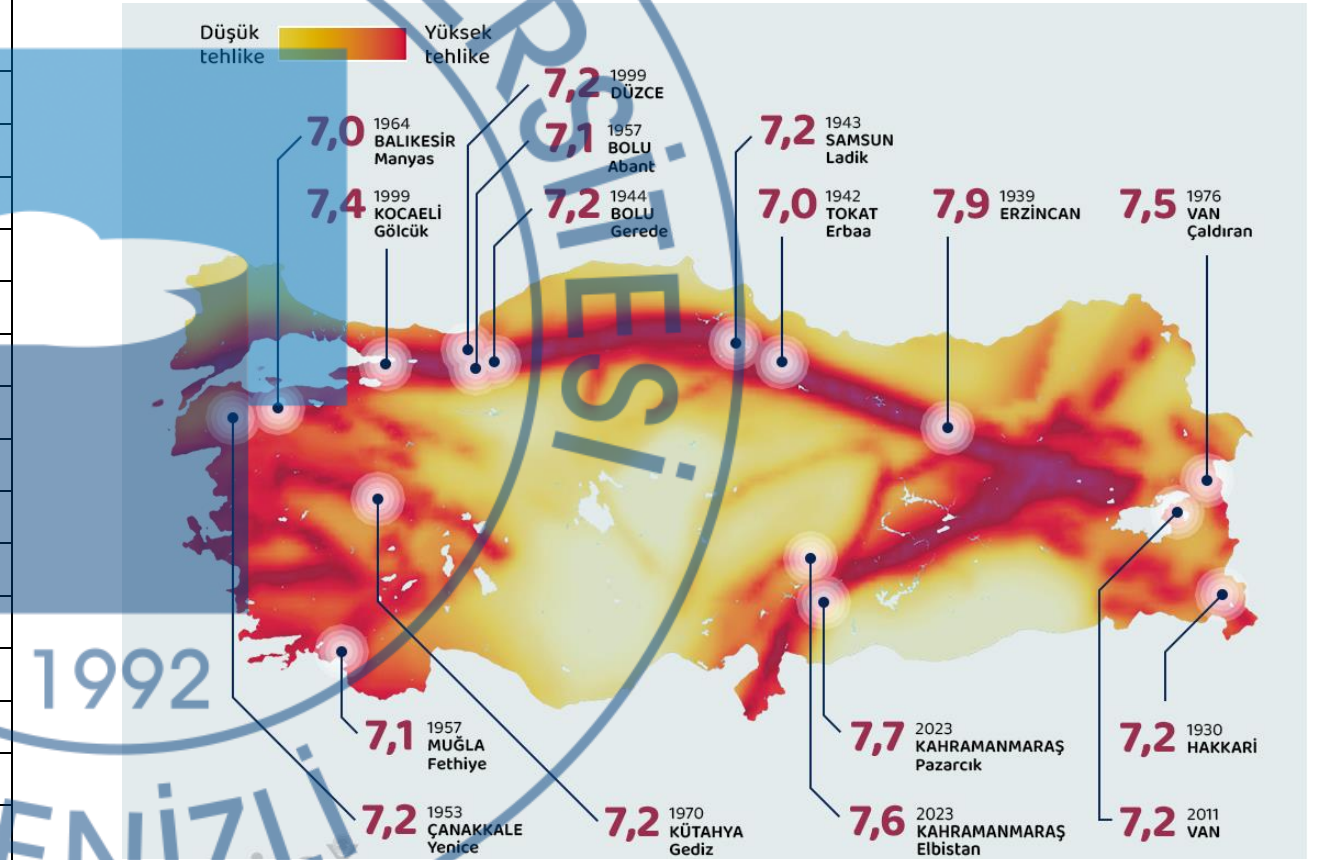

TÜRKİYE'NİN DEPREM GERÇEĞİ

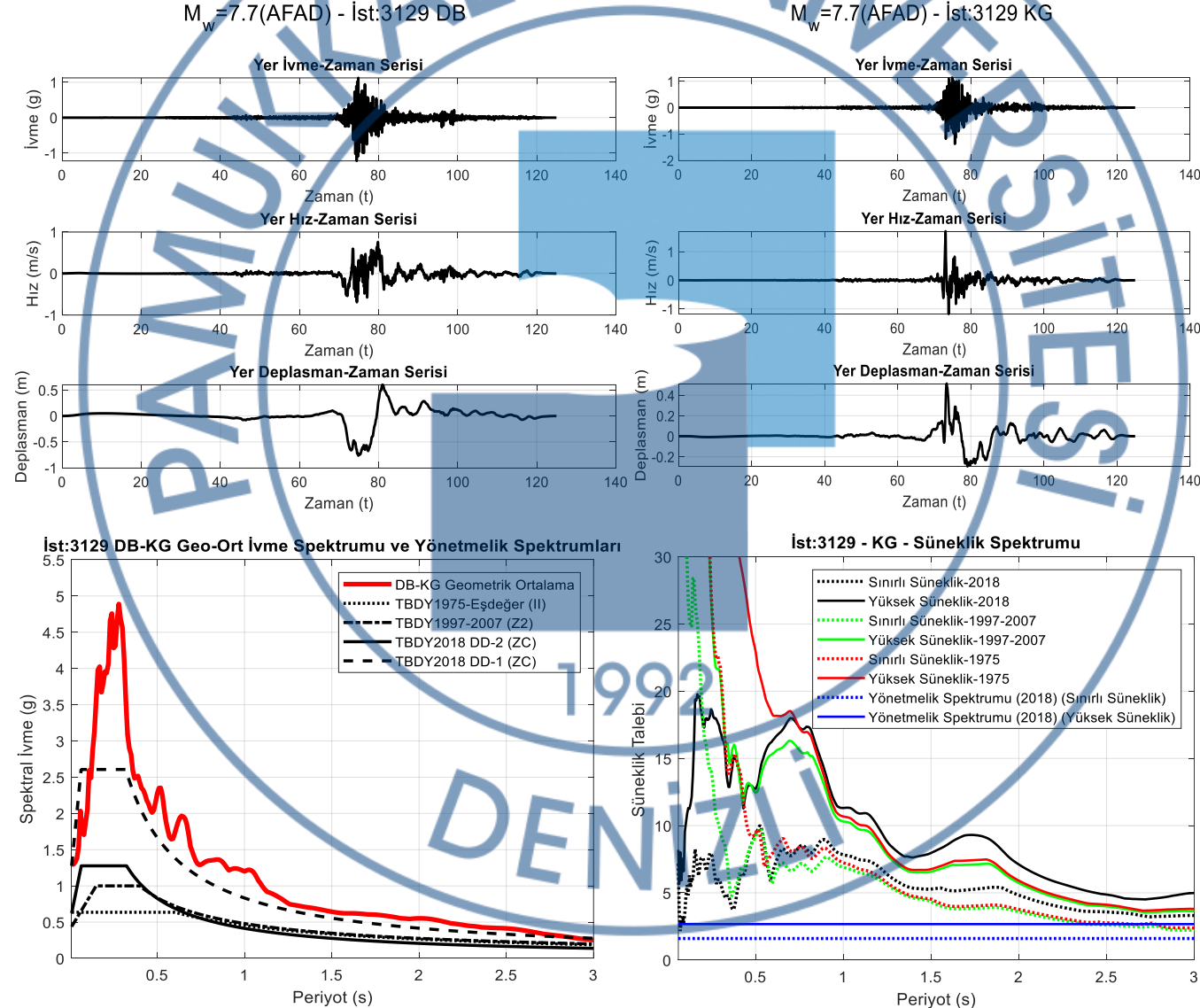
SON 100 YILDA TÜRKİYE'DE MEYDANA GELEN BÜYÜKLÜĞÜ $M \geq 7$ OLAN DEPREMLERİN SAYISI: 16

Tarih	Yer	Büyük­lük	Can kaybı	Hasarlı bina
07 Mayıs 1930	Hakkari	7.2	2.514	3.000
27 Aralık 1939	Erzincan	7.9	32.968	116.720
20 Aralık 1942	Erbaa	7.0	3.000	32.000
27 Kasım 1943	Ladik	7.2	4.000	40.000
01 Şubat 1944	Bolu	7.2	3.959	20.865
18 Mart 1953	Yenice	7.2	265	6.750
25 Nisan 1957	Fethiye	7.1	67	3.200
26 Mayıs 1957	Abant	7.1	52	5.200
06 Ekim 1964	Manyas	7.0	23	5.398
28 Mart 1970	Gediz	7.2	1.086	19.291
24 Kasım 1976	Çaldıran	7.5	3.840	9.232
17 Ağustos 1999	Kocaeli	7.4	17.480	73.342
12 Kasım 1999	Düzce	7.2	763	35.519
23 Ekim 2011	Van	7.2	644	17.005
06 Şubat 2023	Pazarcık	7.8*	50.783	227.027
	Elbistan	7.5*		

SON 100 YILDA TÜRKİYE'DE MEYDANA GELEN BÜYÜKLÜĞÜ $M \geq 6$ OLAN DEPREMLERİN SAYISI: 78

06 ŞUBAT 2023 DEPREMİ ($M_w=7.7$): ANTAKYA'DA ÇOK YÜKSEK DEPREM ETKİLERİNE BİR ÖRNEK

YER BİLİMLERİ BOYUTU: TÜRKİYE'NİN DEPREM KAYNAKLARI

- ❑ Depremlerle ilgili yerbilim araştırmaları, bütün dünyada olduğu gibi, Türkiye'de de son yüzyılda başlamıştır.
- ❑ Türkiye'de deprem olgusunu öne çıkaran en önemli gelişme 1939 Erzincan Depremi'dir.
- ❑ Türkiye'nin tektonik yapısının ortaya çıkarılması çalışmaları, Prof.Dr. İhsan Ketin'in Kuzey Anadolu Fay'ını 1948 yılında keşfetmesi ile başlamıştır.
- ❑ Batı Anadolu'daki tektonik yapı da hemen hemen aynı yıllarda anlaşılmaya başlanmıştır.
- ❑ Doğu Anadolu Fayı'nın kesin olarak belirlenmesi ise 1970'leri bulmuştur.
- ❑ Türkiye'nin ilk "*diri fay haritası*" MTA tarafından 1992'de yapılmış, 2013'te yenilenmiştir.
- ❑ Her yeni deprem tektonik yapıların daha iyi anlaşılmasına neden olmaktadır.
- ❑ Son çeyrek yüzyılda deprem kayıt sistemlerinin gelişmesi ve sayıca artışı da bu çalışmalara yardımcı olmaktadır.

1992

DENİZLİ

MÜHENDİSLİK BOYUTU: DEPREM MÜHENDİSLİĞİ

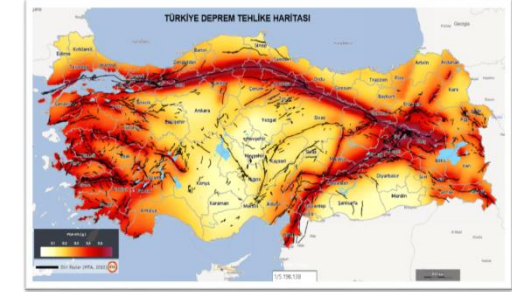
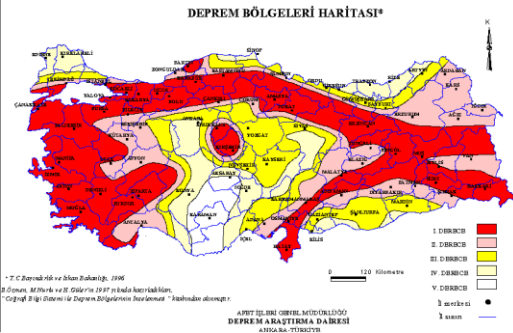
- ❑ Deprem Mühendisliği, her türlü yapı (binalar, köprüler, limanlar, endüstri-enerji-altyapı tesisleri, vb) için
  - a) Deprem etkilerini tanımlayan (deprem tehlike haritaları),
  - b) Bu etkiler altında yapıların analiz ve tasarımını gerçekleştiren (deprem yönetmelikleri)çok disiplinli bir mühendislik dalıdır.

Deprem tasarımının amacı, küçük ve orta büyüklükteki depremlerde yapıların hasar görmemesi, büyük ve çok büyük depremlerde ise ağır hasarın ve yıkımın önlenmesidir.
- ❑ Mevcut yapıların, sistemlerin ve kentlerin deprem risklerinin değerlendirilmesi ve güçlendirme uygulamaları da deprem mühendisliğinin çalışma alanı içindedir.
- ❑ Deprem Mühendisliği prensip olarak inşaat mühendisliğinin alt disiplinleri olan yapı mühendisliği (yapı dinamiği, betonarme ve çelik yapılar) ve geoteknik mühendisliği'ne (zemin dinamiği, temel inşaatı) dayanmakla birlikte, deprem etkilerinin tanımlanması bakımından jeoloji ve sismoloji disiplinlerinin çıktılarından da yararlanır.

TASARIM İÇİN DEPREM ETKİLERİNİN TANIMLANMASI

TÜRKİYE DEPREM TEHLİKE HARİTALARI

- ❑ 1947: *Şiddet bazlı* ampirik deprem bölgeleri haritası
- ❑ 1963: «
- ❑ 1972: «
- ❑ 1996: *Olasılık analizlerine dayalı* deprem bölgeleri haritası
- ❑ 2018: *Olasılık analizlerine dayalı* koordinat bazlı deprem tehlike haritaları (farklı aşılma olasılıkları için)

DEPREM ETKİSİ ALTINDA ANALİZ VE TASARIM KURALLARININ TANIMLANMASI (1)

TÜRKİYE BİNA DEPREM YÖNETMELİKLERİ

- ❑ **1947** Türkiye Yersarsıntısı Bölgeleri Yapı Yönetmeliği
- ❑ **1953** Yersarsıntısı Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik
- ❑ **1961** Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik
- ❑ **1968** Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik
- ❑ **1975** Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik
- ❑ **1997 (1998)** Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik
- ❑ **2007** Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmelik
- ❑ **2018 (2019) Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği**

DEPREM ETKİSİ ALTINDA ANALİZ VE TASARIM KURALLARININ TANIMLANMASI (2)

TÜRKİYE ULAŞIM VE DAĞITIM YAPILARI DEPREM YÖNETMELİKLERİ

- ❑ 2020 (2021) Türkiye Köprü Deprem Yönetmeliği (Standart ve Özel Köprüler)
- ❑ 2020 (2021) Türkiye Köprü Deprem Yönetmeliği (Yalıtımlı ve Sönümleyicili Köprüler)
- ❑ 2020 (2021) Türkiye Kıyı ve Liman Yapıları Deprem Yönetmeliği
- ❑ 2020 (2021) Türkiye Hava Meydanı Yapıları Deprem Yönetmeliği
- ❑ 2020 (2021) Türkiye Tünel Deprem Yönetmeliği
- ❑ 2021 (2022) Türkiye Boru Hattı Sistemleri ve Sıvı Depolama Tankları Deprem Yönetmeliği
- ❑ 2021 (2024) Türkiye Elektrik İletim Sistemleri ve İletişim Tesisleri Deprem Yönetmeliği

1992

DENİZLİ

TÜRKİYE'DE DEPREM MÜHENDİSLİĞİNİN GELİŞİMİ (1)

- ❑ Deprem Mühendisliği bütün dünyada oldukça genç bir mühendislik dalıdır. Deprem etkisi altında tasarım için ilk yönetmelikler 20. yüzyılın ilk çeyreğinde ortaya çıkmaya başlamıştır.
- ❑ Türkiye'de deprem mühendisliğinin çıkış noktası 1939 Erzincan depremidir.
- ❑ Türkiye'de deprem mühendisliği uygulamalarının gelişimini deprem yönetmelikleri belirlemiştir.
- ❑ 1961 yönetmeliğine kadar olan dönemde Türkiye deprem yönetmelikleri daha ziyade kırsal konutlar için konstrüktif kuralları içermekteydi.
- ❑ Betonarme binalar için tasarım kuralları 1968 yönetmeliği ile önem kazanmıştır.
- ❑ 1975 yönetmeliği, yayınlandığı tarih itibariyle dünyadaki son gelişmeleri oldukça yeterli biçimde aktarmasına rağmen mühendisler tarafından gereğince özümselememiş ve yeterli şekilde uygulanamamıştır.
- ❑ 1939 Erzincan depreminden 1992 Erzincan ($M = 6.8$) depremine kadar olan dönemde büyük kent depremlerinin meydana gelmemiş olması ve deprem tehlikesinin ayrıntılı şekilde anlaşılamamış olması nedenleriyle, kamuoyunda olduğu gibi bilim ve mühendislik çevrelerinde de deprem mühendisliğine ilgi yeterince gelişmemiş, ülkenin karşı karşıya bulunduğu deprem riskinin ne denli büyük olduğu anlaşılamamıştır. Bu dönemde üniversitelerde yeterince deprem mühendisliği eğitimi ve bilimsel araştırma yapıldığı söylenemez.

TÜRKİYE'DE DEPREM MÜHENDİSLİĞİNİN GELİŞİMİ (2)

- ❑ 1992 Erzincan depreminin ardından hazırlanan 1997 deprem yönetmeliği, Türkiye'de deprem mühendisliğinin gelişmesi doğrultusunda çok önemli bir kilometre taşıdır. Yayınlandığı tarihte mühendislik kamuoyunda tepki çekmiş olmakla birlikte 1999 depremlerinden sonra değeri anlaşılmıştır.
- ❑ 1999 depremleri sonrasında, 1997 deprem yönetmeliğinin de etkisiyle, üniversitelerde araştırmalar hız kazanmış ve deprem mühendisliği eğitim programlarına daha çok önem verilmiştir.
- ❑ Ancak 2000'li yılların başından itibaren Türkiye'de üniversite sayısının ve bundan daha da hızlı şekilde inşaat mühendisliği bölümlerinin sayısının artması ve yeterli sayıda öğretim üyesinin bulunamaması eğitim kalitesini düşürmüştü ve aynı zamanda ihtiyacın üzerinde inşaat mühendisinin çalışma hayatına girmesine neden olmuştur. Bu durum, aşağıda belirtilen gelişmeler ile birleşince, deprem mühendisliği hizmetlerinde genel bir kalite düşüşüne yol açmıştır.
- ❑ 1990'lı yılların ortalarından itibaren bilgisayar teknolojisindeki gelişmeler kapsamında kişisel bilgisayarlara erişimin kolaylaşması, Türkiye'de depreme dayanıklı yapı tasarımını otomatik hale getiren ve bir çeşit "*yapay zeka*" uygulaması olarak kullanıcı mühendisin tasarıma katkısını neredeyse hiç gerektirmeyen "*paket programlar*"ın zaman içinde mühendislik piyasasına hakim olması sonucunu doğurmuştur.

TÜRKİYE'DE DEPREM MÜHENDİSLİĞİNİN GELİŞİMİ (3)

- ❑ Türkiye'de mühendislik hizmetleri alanında “*mesleki yeterlilik*”, diğer deyişle “*yetkin mühendislik*” sisteminin bir türlü hayata geçirilememiş olması, deprem etkisi altında yapısal tasarımı alanında hizmet kalitesini giderek düşürmüştür. **Türkiye için zorunluluğu çok açık olan ve en az 30 yıldır gündemde olan bu sistemin hala hayata geçirilememiş olması Türkiye için muazzam bir kayıptır.**
- ❑ Mühendislik hizmetlerindeki (*depreme dayanıklı proje yapımı/denetimi ve inşaat denetimi*) yetersizlikler ve hatalar nedeniyle 6 Şubat 2023 depremlerinde binlerce binanın ağır hasar gördüğünü, yıkıldığını ve binlerce can kaybına mal olduğunu biliyoruz. **Kamuoyu bu gerçeğin yeterince farkında değildir.**
- ❑ Bu soruna kalıcı çözüm bulunmadıkça, deprem mühendisliği araştırmaları, eğitimi ve yönetmeliklerdeki olumlu gelişmelerin etkileri sınırlı kalmaktadır.
- ❑ Mühendislik hizmetleri yanında müteahhitlik hizmetleri için rasyonel bir sistemin oluşturulması şarttır.

Cumhuriyetin 100 Yılı Boyunca
Türkiye'nin Deprem Sorunu ve
Deprem Mühendisliğinin Gelişimi

Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. Yılında Türk Mühendisliği

Prof.Dr. Mehmet Nuray Aydınoglu

